

Een andere besturingsfilosofie

Investeringsbudget

Landelijk Gebied

— Frans Oremus

In 2007 treedt het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) in werking. Het moet een einde maken aan het huidige stuwmeer van regels en geldstromen. Wat betekent het voor de betrokken partijen; voor de waterschappen? We vroegen het programmadirecteur ILG Meine Bruinsma. 'De wereld staat niet op zijn kop, het is een andere besturingsfilosofie.'

— Op 1 juli van dit jaar bereikten rijk, provincies, gemeenten en waterschappen overeenstemming over de concept Wet inrichting landelijk gebied. De wet regelt dat het rijk vanaf 2007 met elke afzonderlijke provincie een convenant afsluit over te leveren prestaties voor een tijdsbestek van zeven jaar. In de ontwikkeling van het landelijk gebied was de afgelopen decennia een ingewikkeld stelsel ontstaan van los van elkaar staande geldstromen, regelingen en werkwijzen. Een slagvaardige aanpak werd hierdoor belemmerd. Betrokken partijen – de ministeries van LNV, VROM en V&W, IPO, VNG en UvW – ontwikkelden daarom een nieuw financierings- en besturingssysteem, waarbij bevoegdheden en budgetten voor landinrichting worden overgedragen van de minister van Landbouw naar de colleges van Gedeputeerde Staten. In de ILG-convenanten maken rijk en provincies afspraken over prestaties en de bijbehorende rijksbudgetten. De provincies krijgen via het Groenfonds beschikking over deze gelden, die voor de eerste periode van zeven jaar (te beginnen in 2007) kan oplopen tot een jaarlijks bedrag van rond de 650 miljoen. Het landelijk gebied gaat aangestuurd worden vanuit acht in het ILG nader uit te werken rijks thema's: meer natuur,

ruimte voor recreatie, mooi landschap, vitale en duurzame agrarische sector, vitaliseren plattelandseconomie, betere milieukwaliteit, ruimte voor water en reconstructie van zandgebieden. De wet ondergaat momenteel een ronde langs relevante maatschappelijke organisaties en zal na het zomerreces in de ministerraad aan de orde komen. Daarna volgt advies van de Raad van State en parlementaire behandeling.

— Meine Bruinsma is tot de inwerking-treding van de wet per 1 januari 2007 als programmadirecteur aangesteld. Hij trad aan toen minister Veerman (LNV) het ILG-stokje overdroeg aan het IPO, in november 2004. Er is bewust gekozen, zo vertelt hij op zijn flexibele werkplek aan het Haagse Willem Witzensplein, om een programmadirecteur van buiten aan te trekken in plaats van iemand uit de gelederen van betrokken partijen. Bruinsma: 'Ik ben van alle zes. Ik ben niet betrokken geweest bij de ontwikkeling van de filosofie, maar ingeschakeld voor de implementatie. Het is wel mijn taak om de filosofie tijdens proces en planning te bewaken. Er ligt nu een keiharde bestuurs-overeenkomst tussen de provincies en het rijk. Rijksgeld wordt overgeheveld naar de provincies. Daar was wetgeving voor nodig. De filosofie is: de potjes van het rijk worden ontschot en het geld wordt gebundeld tot één geldstroom. Er bestaan nu nog 38 financieringsregelingen - verdeeld over de waterschappen, gemeenten, provincies en rijk. Daar zit een hoop humbug omheen, met allerlei afzonderlijke rapportages en verantwoordelijkheden die moeilijk zijn te stroomlijnen. Door de geldstroom te bundelen kun je samen meer doen met hetzelfde

geld. De provincies hebben daarin de regie en het gebied staat centraal. In de nieuwe opzet beperken we ons tot die acht meetbare doelen. We zitten nu in de fase dat we die nader gaan specificeren.'

— **Gebeurt dit in overleg met alle partijen?**

— 'Nee, dat gebeurt in eerste instantie tussen rijk en provincies, die daarvoor een overeenkomst tekenen. Rijksdoelen en de doelen uit de meerjarenplannen van de provincies worden naast elkaar gelegd en gematched. De waterschappen, de gemeenten en maatschappelijke actoren hebben hun invloed via de meerjarenplannen en zijn de motor achter de uitvoering.'

— **Worden waterschap en provincie dan niet onderaannemer van de provincie; ze verliezen regelingen waar ze nu zelf zeggenschap over hebben?**

— 'Ieder voordeel heeft z'n nadeel, zou ik bijna zeggen. Maar de voordelen wegen toch zwaarder. Voor het geheel, maar ook voor individuele partijen als de waterschappen. Om een voorbeeld te geven. Het verdrogingsbeleid is in de oude opzet een rijksdoel, maar zonder volledige financiering vanuit het rijk. Er is geld in potjes uit Brussel, van provincies en gemeenten. Dat maakt de uitvoering nodeloos ingewikkeld, bureaucratisch en traag. De gestelde doelen voor 2010 worden dan ook niet gehaald, voornamelijk als gevolg van de financiële wirwar, waarbij niet één partij de regie in handen heeft. Het ILG heeft als ambitie deze verkokering te stoppen door de doelen meetbaar te maken en er een duidelijke fi-

nancieringsstructuur onder te leggen. Je kunt verplichten dat doelen worden gehaald. Er is meer druk mogelijk.'

— **Geldt die druk voor het rijk richting provincie?**

— 'Nou, het is een andere bestuursfilosofie, waarbij het geld daarheen wordt gebracht waar de uitvoering ligt. Het vergt van alle partijen een omslag in denken. Ook de waterschappen zullen in termijnen van zeven jaar moeten gaan werken. Op die manier zullen ook hun doelen eerder gestalte kunnen krijgen. Het grootste voordeel is dat de regeling zich uitstrekt over een langere periode en partijen daardoor beter kunnen beschikken over het geld wanneer het nodig is.'

— **Er komt ook een kaderregeling verstrekking subsidies**

— 'Die houdt in dat niet iedere provincie haar eigen subsidieregeling gaat bedenken. Er komt een uniforme regeling die Europa-proof is. Bij de bestaande 38 regelingen zaten ook allerlei verordeningen. Die verdwijnen nu allemaal. Wel komt er een overgangperiode. En bestaande convenanten en regelingen tussen overheden blijven – met goedkeuring van de provincie – uiteraard bestaan wanneer ze goed functioneren.'

— **Is het een bezuinigingsoperatie?**

— 'Nee. Absoluut niet. De plannen voor een gebied worden juist minder aan politiek van de korte termijn onderhevig. Als we op rijksniveau een periode jaarlijks moeten bezuinigen dan kan dat niet worden afgewenteld op het ILG. In de wet is opgenomen dat slechts in uiterste gevallen - maar dan moet het land welhaast failliet gaan – de boel wordt opengemaakt.'

— **Niet alle operaties waarbij het rijk probeert te 'ontschotten' zijn succesvol. Van het project 'integraal aanbesteden door de rijksoverheid' is bar weinig terecht gekomen.**

— 'Het verschil met dit project is dat er een wet onder ligt. En er is vooraf een contourennota geschreven waar partijen heel stevig over gediscussieerd hebben. Dat moest ook wel, want het is een majeure slag. Maar liefst 38% van de begroting van LNV gaat naar het landelijk gebied. Dat is een hoop geld en dat moet je dus goed regelen.'

— **Hoe kunnen de waterschappen zich het beste voorbereiden?**

— 'Door zich goed te oriënteren op deze ontwikkeling. De partners in het gebied op-

zoeken en kijken hoe je krachten kunt bundelen en sneller resultaat kunt bereiken. De slogan luidt: "Rijk ontschot -provincies regie - gebieden centraal". Om het ILG vanaf 2007 te kunnen laten functioneren hebben we een aantal deelprojecten die we in stappen doorlopen. De invoering van de wet is een belangrijke, net als de kaderregeling. Maar er zijn meer projecten: het opblazen van de bestaande regelingen, het opstellen van het bestuursconvenant en het opzetten van voorbeeldprojecten en monitoring. Na drie en half jaar komt er een midterm review, waarbij we evalueren en vooruit zien en kijken of er reden is om bij te stellen.

— Een ander belangrijk punt is de communicatie naar de mensen die er straks mee gaan werken. Bij dit soort veranderingen waarbij de bestuurlijke verhoudingen veranderen is er in eerste instantie slechts een kleine kopgroep betrokken. Maar het hele peloton moet het straks uitvoeren. Dat peloton moet dus op zijn minst de kennis hebben om het uit te voeren en het liefste ook de overtuiging delen dat iedereen er beter van wordt.'